

מות הכנרית

אלי נצר

השום בעיניה באהבתה את זיגמונד. הם שכרו דירה קטנה בת חדר אחד ומטבח זעיר במרכז העיר. שכרו איפשר להם קיום צנוע. לאורה מכרה חלק מתכשיטיה כדי לקנות בגדים נאים לאהובה ומעט רהיטים וכלי בית. בת העשירים הוינאית מעולם לא למדה מלאכות בית ולא הצטיינה בכישול ובכביסה וביתר עבודות עקרת הבית. אולם כל אלה לא נחשבו בעיניהם כי סומים היו באהבתם ועסוקים עם עצמם.

יום אחד עברה לאורה לפני חנות שבה מכרו בעלי חיים וראתה בחלון הראווה כלוב ובו ציפורי כנרי. שעה ארוכה עמדה לפני חלון הראווה והביטה בציפורים. אחת הציפורים שבתה את לבה והיא קנתה אותה והביאה אותה אל ביתה. מאותו יום ואילך שוננו חייהם של זיגמונד ולאורה. לאהבתם נוספה אהבה חדשה — הציפור. ואומנם, ציפור יפה וחמודה היתה הכנרי. נוצותיה ירוק-צהוב, ראשה קטן ועגלגל ומקורה ררוד ושיר נפלא בגרונה. שעות רבות עמדה הציפור על הנדנדה הזעירה שבתוך הכלוב ושרה. החדר הקטן והמטבח מלאו צלילי שירה. זיגמונד ולאורה נהגו להיצמד זו אל זה ולצות לשירת הציפור ולהביט בה. מנדי, קראה לאורה לציפור. אפשר, שגורה את השם מכינויו של זיגמונד, מנדי, אפשר שנטלה אותו מנככי זכרונה. בין כך ובין כך נבדק בה השם ונהגה ברוך ובאהבה.

שעות רבות היתה לאורה לבדה עם הציפור. בערבים הארוכים וכלילות בהם ניגן זיגמונד בבית-הקפה ובשעות הבוקר הארוכות, כשנם הוא עדיין את שנתו. לא יצאו ימים רבים עד שעלה בידה לאלפה. לאורה נהגה לפתוח את דלת הכלוב ומנדי התעופפה סביב-סביב בחדר ואחר התישבה על כף ידה. היא אף ניקרה בזרעונים שהושיטה לה. לעתים נחתה הציפור על כתפה של לאורה, ניצרה נוצותיה ודיגדה את צווארה של לאורה בדיגדוג נעים. היא אף חזרה אל הכלוב מרצונה. מנדה ולאורה החלו אף לשוחח ביניהן. לאורה צימצמה בשפתיה ושקפה שריקות קלות ומנדי ענתה במשפטי שירה קצרים. דו-שירה זאת נמשכה לעתים דקות ארוכות, מנדי על הנדנדה ככלוב ופני לאורה מולה, קרוב מעבר לסורגים.

אהבתה של לאורה לציפור לא הפחיתה מאהבתה לזיגמונד, אדרבא, נוסף לה מימד חדש עמוק יותר. גם נפשו של זיגמונד נקשרה בנפש הציפור. באצבעותיו הזרירות גילף לה מיני צעצועים: סולם זעיר, צמד נדנדות ובית קטן עם אשנבים מרובעים. עקב מלאכה זאת הוא נזכר בילדותו בכפר, בגילוף חליליות בקני-סוף ומקלות רועים מענפי דובדבן. הוא סיפר על אותם ימים רחוקים ללאורה והיא הקשיבה לו כמו שילד מקשיב לסיפורי אגדות. הכלוב עצמו הוחזק נקי ומצוחצח. מזונה של הציפור ניתן בשפע ואף היה מלאי לימים רבים. המים בקערה הזעירה הוחלפו פעמים אחדות ביום. הסורגים קושטו בסרטים צבעוניים. כל אביזר, שניתן היה לרוכשו לשרותה של הציפור, נרכז על ידי לאורה.

יום אחד נתגלתה שעה ראשונה של שיבה בפאתו של זיגמונד. שעה זו לוטפה באצבע אהבת של לאורה וכוסתה בנשיקות. "אין יפה מן הפתיל הצחור הזה בשערות העורב שלך," אמרה לו. היא עצמה העלתה בשר על גופה, אבריה נעשו כבדים יותר ופימה קטנה גדלה בתחתית סנטרה. על צווארה ובזוית פיה הופיעו הקמטים הראשונים. "עוד מעט לא תאהב אותי," לחשה באוזניו בעצב. "ואם לא תאהב אותי, אמות," הוסיפה. שערות השיבה הלכו והתרבו בצדעיו ואף שעה האפיר. אולם, זיגמונד לא חדל לאהוב את לאורה, הוא אף הגדיל באהבתו אותה. הוא אף החל לנגן באוזניה בכינורו. מאז ראשית היכרותם בווינה, שמעה לאורה את נגינתו רק מחוץ לביתם. זיגמונד אף לא נהג להתאמן בבית, לאמיתו של דבר, כלל לא נהג להתאמן ואם היה צורך בהכוונת מיתרים ובתיאום עם חבריו, עשה זאת לפני ההופעה. הוא כלל לא ידע לנגן לפי תווים, המנגינות היו בדמו ובאצבעותיו. פעם, בבית-הקפה, לפני ההופעה ביקרה אותו לאורה ומאחר שיתר חברי התזמורת טרם הגיעו, התישבה ליד הפסנתר. היא החלה לנגן ואצבעותיה רצו על הקלידים בקלות מפתיעה. המנגינה נשמעה ערבה ונוגה. זיגמונד ניצב על עומדו, סמור אל מקומו. לפתע חדלה לאורה לנגן, הצניחה את המיכסה ולא חזרה על מעשיה זה לעולם. הוא נהג לנגן באוזניה בשעת אחר-הצהריים. בחלק זה של היום האור הוא רך, אור של טרם דמדומים. לבוש חלוקי-בית וכינורו בידו. יללות המוסיקה הצוענית כמו קרעו את חזה הכינור. לחיו לחוצה אל הכלי ועיניו מביטות לא אליה אלא אל תוך המנגינה, אל תוך הככי, אל תוך מעמקים לא-נודעים. לאורה ישבה בתוך הכורסה ובכריה משוכות אליה וראשה שעון עליהן. זיגמונד היה שרוי בשיכרון חושים בנגנו.

תמיד שררה אצלם אווירה של התאהבות. עיניהם תלויות היו אלו באלו ברכות. כיושבם צמודים נדבקו אשה בכשר איש. בשוחחם זה עם זו, התנגנו מילותיהם. לא נאמר מישפט ללא שמות חיבה ותוארי קילוס וכינויי הקטנה ושימוש בשמות בעלי-חיים, שהיו בהם הבעות של רכות ושל כניעה. "מיין ליפה" בגרמנית ו"דריינג" באנגלית ו"שריי" בצרפתית ושפני וחתלתולי וציפורני האהובה וחלומי וקטנוטנות שלי וטיפשון יפהפה ועוד מילים כאלו בשיפעה כחלק מלשון דיבור שגורה. בלכתם אחוזו יד ביד או התחבקו, היא חובקת מתניו והוא בית-שחיה, נוגע קלות בשדה. נהגו להתנשק בעווית-שפתיים, בשיכרון.

כבואם ובצאתם היו כשני ילדים גדולים ומפונקים, עסוקים בעצמם והעולם סביבם כמו אין לו קיום, אלא תפאורה לאהבתם. הם צפו איש מוצא פי רעותו. ניצפו מראש אפילו המחשבות, כוס התה הובאה עוד לפני שעלה הרצון לשותותו, שמיתת הצמר נפרשה על הרגליים בטרם אחזה בהן הצינה וארשת הדאגה כיסתה את הפנים בטרם הופיע הכאב.

גם דירתם היתה כקן של אוהבים, רכה ומצועצעת, מרופדת בכרים, מקושטת בגופלנים, מרוהטת במיטה בעלת מימדי ענק, בכורסות משקיעות ובשולחן סגלגל וכבד. היה מעט מקום להלך והרבה מישטחים לישכב, להתפרקד ולשבת. מפות-תחרטית קטנות מעשי-יד כיסו את המדפים ועליהן פסלוני חרסיה צבעוניים, רועה אווזים עם אווזיו, ילדה סמוקת-לחיים עם זר פרחים ועוד פסלונים כיוצאים באלה. אהיל בצבע ארגמן השתלשל מן התיקרה, אוצר אור יותר מאשר מפיצו וגדילי משי בקצותיו. מרבד משופשף ומשוויף עם פיתוחי ערבסקות מהוה בשוליו השתרע מקיר אל קיר. פרטי לבוש פוזרו בכל מקום באי-סדר, בחינניות, ברישול, נעל-בית מתחת לספה, חולצה על המיטה, מכנסיים על מיסעד הכיסא, עניבה על השידה ופרטי לבוש נשיים, שהצינעה יפה להם על דלת הארון הפתוחה למחצה. בדירה היתה תמיד אפלה של אינטימיות וקרירות נעימה בעתות קיץ.

זיגמונד היה שמו אך מעולם לא נקרא כך בפיה כ-אם זיגי או זיגה או מנדי בתוספת המילה "שלי" וכינויים כדמיונה ואהבתה. גבה-קומה היה ודק-גזירה ולעורו גוון כהה-ברוק ואף על פי כן שנהבי משהו. שערותיו שחורות היו כפחם, משוכות וסרוקות תמיד ושפמו קטן ודק וגברי וגזור בזווית חדות, רוטט בנוע שפתיו. גבר יפה-תואר היה, שריירי, חתולי, נערי. "אפולו שלי בשחור" כינתה אותו. היו לו ידיים יפות ואצבעות ארוכות וציפורניים קשות. מלובש היה בחליפות כהות, תואמות, אך משומשות הרבה, מגוהצות ונקיות ללא רכב. כותנותיו צחורות בעלות חפתים מוזהבים, נעליו שחורות וכורקות ועניבת פרפר תחת פיקת גרונו. בבית, בהיותם לבד, לבש חלוק בית מבד צמר לטפני, אחוז ואסוף בחגורה רחבה ונעול נעלי לבד חסרות-עקבים.

נפגשו בווינה שבין שתי מלחמות העולם. היתה שטופת מנגינות יותר מאי-פעם. אולמי הקונצרטים, בית האופרה, בתי-הקפה, בימות הכיכרות, הטיילת בקיץ מלאו קהל רב רודף ורדוף צלילים. הוא כנר צועני צעיר ויפה-תואר, והיא בת עשירים, יהודיה בוגרת ממנו כחמש-עשרה שנים. אהבתם היתה בלתי מובנת ובלתי מתקבלת על הדעת ובתור שכזאת עזה ועמוקה, לא יודעת מיצרים.

שבוע תמים, יום-יום ישבה אצל השולחן סמוך לבימת התזמורת והביטה בו מוכת-קסם ומכושפת. הוא עמד על הבימה בין רעיו, כינור בידו וניגן. קנהה-סוף ברוח נע גופו הגמיש אנה ואנה והקשת בידו משוכה בתנועות רחבות ואציליות והכינור בוכה. בעיניה היה ברק של שיכרון והיא ראתה רק אותו ושמעה רק את כינורו. הוא ירד מן הבימה וניצב ליד שולחנה וניגן באוזניה ואחר-כך ניגן רק לה. "שמי לאורה", אמרה לו. "הגברת לאורה" חזר על השם כעל מילות השבעה. "לאורה, לא גברת לאורה", אמרה לו ומחקה. היא נראתה צעירה מגילה ושעה עשוי היטב ופניה מאופרות בטעם, עדויה תכשיטי זהב ויהלומים.

כעבור שלושה שבועות ברחו אתו מכיתה וממשפחתה. היא נטלה עמה מעט בגדים וסכום כסף שמצוי היה תחת ידה ואת תכשיטיה שעליה. הם נסעו מוינה לבודפשט עירו, שם הוא ניגן דרך קבע באחד מבתי-הקפה כחבר תזמורת צוענים. היא אף לא טרחה להסביר אהבתה למשפחתה, כה חסר-הגיון היה הצעד שעשתה, שלא היה כל סיכוי שיתקבל על דעת הוריה. תחילה קוננה תקווה בלב ההורים, שבתם היחידה תשוב אליהם בתום הרפתקת האהבים. אף שלחו אליה מכתבים ובהם הבטחה כי בשובה הכל יסולח לה. אולם, משחלפו חודשים והניתוק היה לעובדה, נידוה והדיחיה מכל נכסיה. כל זה היה כקליפת

לפני לשונך

17

אורח שבח העליל
הוצאת הספרים והדפוס של הקהילה לילון העברית
בית דפוס שושנה בום

איכות העלילה, היסוד: העלילה, מצלול אטום, מצלול סלא

מְצֻדָּר

יחידת הקול המיוסוקלי, למשל: צלילי נבואה, צלילי נמוך, דו, רה, מו וכו' הם צלילים

צְרִיר

יחידה למדידת הרוח בין נבחה שני צלילים.
במסגרת האוקטבה בחולקת ל-12 הצאצאטנים שרים, בין זו לבין קה טון (סיום) אחר; בין מי לבין קה צצייטן

טוֹן

דיאון: מונבה בחצייטן כטובוה היסודי של הצליל, למשל: קה נקס.
סימני של הנקס בתור הענינה *

נְסֵק

בנגלית: nask

כריז: בונגר בחצייטן כטובוה היסודי של הצליל, למשל: סי נחת.
סימני של הנחת בתור הענינה *

נְחַת

בנגלית: nat

סְקָה

בתור הענינה הסיני (בקאר), והוא נעדר לבטל את הנחת או את הנקס, ויהחמיה את הצליל לטובוה היסודי

בנגלית: natural

תן דעתך:

הורסו של הסם נקס כטורס השם נקס, ויניהם קטורים במספעות העלילה והחמיה.
קסיה במקום ננסוק: הנין הסרת הנעוה ובלעת במיך, חיה הדין בדרך כלל בנין הסרת הנעוה, שהיא ובלעת, למשל: הציל (במקום העליל), קסיע (במקום ננסיע).

מופק בשביל האקדמיה ללשון העברית כשירות לציבור ע"י

הסנה

הכרה ישראלית לביטוח בע"מ

ביום בו החל זיגמונד לנגן באוזניה של לאורה נדם קול הציפור. בעת הנגינה היא עמדה בכלוב קפואה ומאובנת. אף כי יכלה לצאת ולהתעופף, משום שהדלת פתוחה היתה, נשארה על מקומה. גם כשפסקה המנגינה וניסו לדובב אותה לשיר, נשארה כאילמה. היא קיפצה ממקום למקום ולא מצאה מנוח לכף רגלה. אט-אט איבדה גם את תיאבונה והזרעונים נשארו במקומם כפי שהונחו. יום אחד, בשוכה הביתה מצאה לאורה את הציפור שכוכה בתחתית הכלוב ורגליה הדקות כלפי התקרה. היא לקחה אותה בכף ידה, אך כבר לא היתה בה רוח חיים. הביטה בה והתחילה להזיל דמעותיה. היא בכתה בכי ארוך ושקט. לשחזר זיגמונד הביתה בשעת לילה, מצאה בוכה. הוא ישב לידה וחבק אותה בחום אך היא לא נוחמה.

מאותו זמן ואילך חדל זיגמונד לנגן בכינורו באוזני לאורה. חדלו המנגינות מן הבית ובמקומן היתה התוגה. אל התוגה נתווספה הציפיה, ציפיה למשהו לא מוגדר, לא מוחשי ומשנתאבזבה הציפיה, באה הריקנות. כלילו של היום בו עזב זיגמונד את הבית, יצאה לאורה אל הרחוב והניחה על המדרכה את הכלוב הריק.

כאילו בין-לילה קפצה עליה הזיקנה. לאורה חדלה לטפל בעצמה. שערותיה מוזנחות היו ולבושה מרושל. בנעליים מרופטות דשרשה כלכתה. מדי פעם מכה חפץ מחפצי הבית. ראשונים בתור היו פסלי החרסנה ואחריהם השטיחים, האגרטים ושאר קישוטי הדירה. אחר-כך מכה חלק מכלי המטבח ומן הבגדים. תחילה לא נגעה בחפציו שנשארו אצלה, אולם משהתמעטו הדברים שיכלה למוכרם, לא חסה גם עליהם. כשוויזין נפש מסרתם עבור מעט כסף או תמורת דברי אוכל. רוב הדברים נמכרו תמורת דברי מזון, לאיכרות שבאו העירה עם תוצרת משקן. העולם נתון היה במלחמה, והארץ במחסור ובעיר היה קיצוב במזון.

את זיגמונד לא ראתה מאז עזב את הבית. פעם עברה בקרבת בית-הקפה בו ניגן. שעה ארוכה עמדה על המדרכה מהססת אם לגשת אם לאו. חברי התזמורת עתידים היו לבוא בשעה מאוחרת יותר. כוח נעלם משך אותה לעבר הפתח. בהתקרבה, מעבר לזוגיות ראתה את בימת התזמורת, התבוננה במקום בצד הבימה, שם היה מקומו. עוזר המלצרים טיאטא את הריצפה בכניסה. היא הכירה אותו אך הוא לא הכיר אותה וגירשה בחושבו שאחת הקבצניות הרבות ששוטטו בעיר באה לבקש נדבה.

פעם אחרת, כחודש אחר לכתו, בא אל הדירה נער צועני וביקש קשת של כינור שמונחת היתה לרבריו, על הארון. לאורה עלתה על כיסא, חיפשה בין גלילי הנייר המאובקים עד שמצאה את הקשת. היא מסרה אותה בידי הנער ולא שאלה דבר.

בוקר אחד קיבלה לאורה מכתב ועליו חותמת הנשר פרוס-הכנפיים. פתחה את המעטפה וקראה את הנוסח הכתוב שכנראה מכוון היה גם אל מכותבים נוספים. בראש הדף רשום היה שמה בכתב יד מסולסל ומתחת לשמה המילים: "אל תושבים לשעבר של הרייך השלישי בני הדת היהודית."

עוד באותו היום התייצבה במקום שנדרשה להתייצב. מאחורי שולחן כתיבה מוכתם בדיו ישב לבלר צעיר. הוא דיבר עם לאורה בגרמנית. הוא רשם בקפידה כל מילה, שיצאה מפיה. מאחורי ועל הקיר תלוי היה דגל עם צלב הקרס ומתחתיו תצלומו של הפיהרר. ללא קושי חזרו אליה מילות השפה שלא דיברה בה זמן רב. הלבלר הביט אליה כמעט באהדה. אחר-כך נדרשה לחתום. כעבור שבועות אחדים, בשעת ערב, הקישו על דלתה. שני גברים חמור-פנים הודיעו לה שעליה להתייצב למחרת בבוקר בתחנת הרכבת ממנה תוחזר לאוסטריה שם תקבל עבודה מתאימה. מותר לה להביא עמה חפצים אישיים כדי מזוודה אחת. נתנו בידיה צו חתום ועזובה.

האוויר היה צח ונעים אחר גשם הלילה. העצים שטופים, כוהקים בירקותם. בתחנה הציגה את הצו ומיד הופנתה אל רציף צדדי. שם הועמדה בשורה עם קבוצה גדולה של אנשים. כולם דיברו גרמנית. מספר הנאספים הלך וגדל מרגע לרגע. קצין גרמני הורה להם באדיבות לעמוד לפניו לפי הסדר. הקצין אף חיך ונכון היה לענות על שאלות. "ביטה, ביטה, הן אונד דמן" * אמר והם נענו לו.

על אותו הרציף, במרחק של כמה עשרות מטרים מן הקבוצה של לאורה עמדה חבורה אחרת. "צוענים", אמר מישהו בזלזול. לאורה הסתכלה לעברם ונדמה היה לה, שהיא רואה אותו, את זיגמונד. כעבור רגעים אחדים זיהתה אותו בוודאות. הוא לא ראה אותה, הביט נכחו ללא ניע.

מאישם הופיעה יחידת חיילים ורובים על כתפיהם. על הפסים, סמוך-סמוך אל העומדים על הרציף, התקדמה רכבת משוכה על ידי קטר מתנשף, מעלה עשן. בין קרונות הנוסעים, שמחלונותיהם ניבטו פני חיילים גרמניים, היו קרונות-משא. הרכבת נעצרה בחריקת בלמים, הדלתות הכבדות הוסטו בידי החיילים והעומדים בשורות וזרוזו לעלות אל הקרונות. פניהם הביעו תדהמה. לא נותרה עוד שהות לדברים, למחאות למשאלות. הקצין האדיב כבר לא היה. החיילים האיצו באנשים "שְנָלר, שְנָלר" * צעקו.

גם הצוענים, כמוהם, נדחסו אל קרונותיהם. ואז הוגפו הדלתות, נחתמו והרכבת זזה מזרחה.

* בבקשה, בבקשה, אדונים וגבירות.
** מהר יותר, מהר יותר.

חדש, סדרת ה-40 של ג'ון דיר!

אלופי הביצוע

גומרים מהר- יותר עבודה!

טרקטור ג'ון דיר חדש דגם 3140

כיצד ג'ון דיר מפיק יותר מטרקטור של

103 כ"ס S.A.E.

רתום 103 כ"ס לעבודה — ומשימה גדולה תראה קטנה. הוסף לכך תכונות חדשות כמו ממסרות להחלפת הילוכים ללא עצירה. הנעה קדמית (מכנית או הידרוסטטית) הניתנת להפעלה תוך כרי תנועה, תוספת כוח הידראולי ותראה איך זמן העבודה מתקצר. יש עוד הרבה לספר...

תנאי תשלום נוחים, הספקה מיידית!
שאל אותנו:

המשביר המרכזי האנף הטכני. המחלקה למכונות
תל-אביב, רח' נובורי ישראל 76, טל. 339955
חיפה, שער פלמ"ר 2, טל. 662161

מחוסר צורה